

Na szlaku Kadrowek 1981-1989

Warszawa 2018

Publikacja objęta patronatem

Jak stwierdził Adam Skwarczyński,
„Żaden wysiłek nie idzie z nicości w nicość,
lecz wrasta w głębę życia w jego organizm...”.
Tą dewizą stara się kierować Instytut Historyczny
nurtu niepodległościowego
im. Andrzeja Ostoja-Owsianego.
Nasze działania nie byłyby
możliwe bez wsparcia naszych darczyńców i ofiarodawców.
Dziękujemy!

Ta pozycja została dofinansowana
przez Sejmik Województwa Małopolskiego
Fundację Lotos

MAŁOPOLSKA

FUNDACJA
 LOTOS

Maciej Gawlikowski | Mirosław Lewandowski

Na szlaku Kadrówek 1981-1989

fotografie: Andrzej Stawiarski

Ośrodek Myśli Niepodległościowej
Instytutu Historycznego nn
im. Andrzeja Ostoja-Owsianego

Projekt okładki:
Mariusz Front

Korekta:
Anna Strakowska

Skład i opracowanie graficzne:
Mariusz Front

Druk i oprawa:
Agencja Wydawnicza i Reklamowa AKCES Sukces Sport

Wydawca:
Wydawnictwo Polskie IHOO
ihoo@o2.pl
www.ihoo.pl

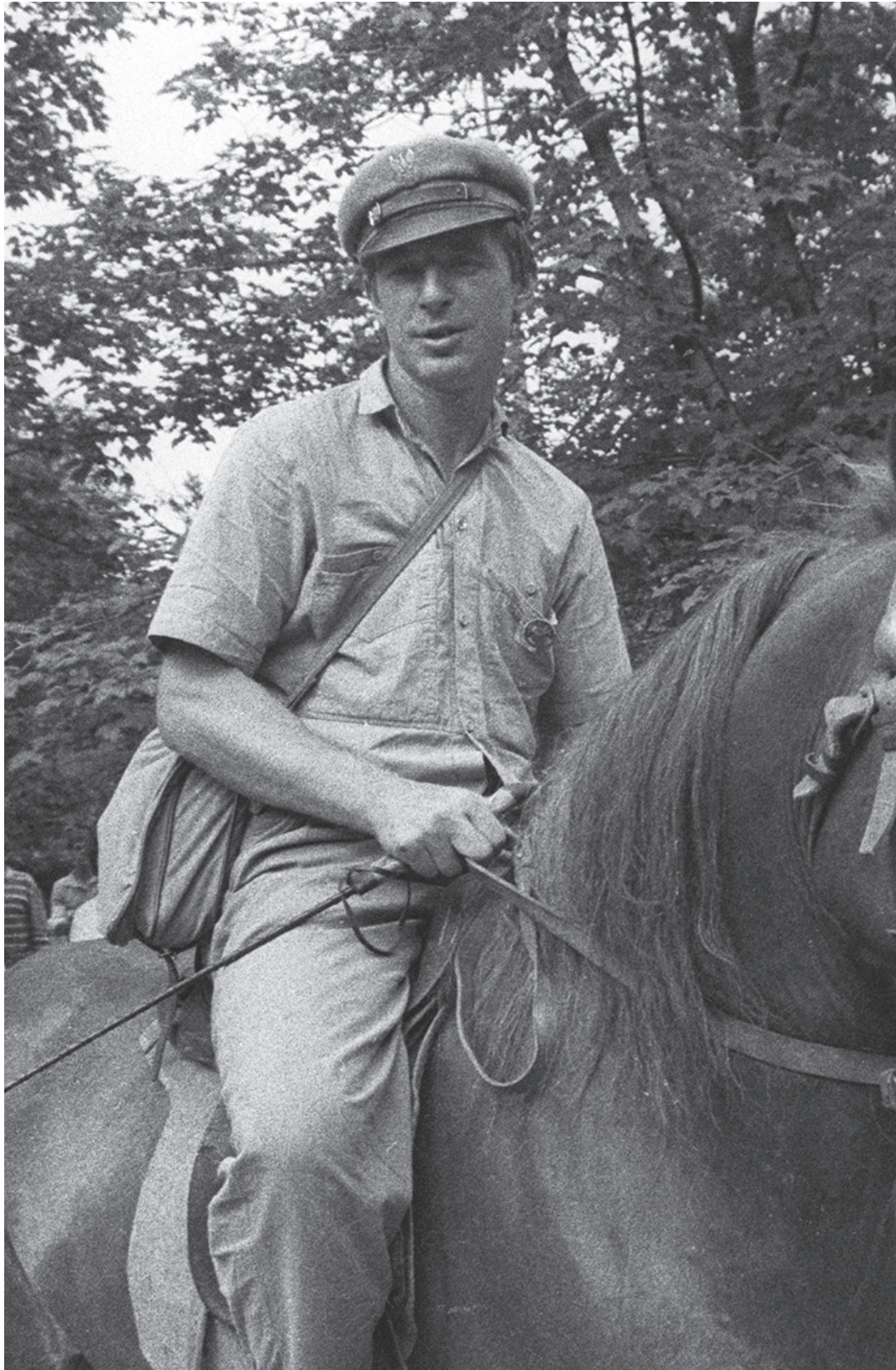
Copyright:
© Maciej Gawlikowski i Mirosław Lewandowski
© Instytut Historyczny im. Andrzeja Ostoja-Owsianego

**Książka złożona krojem pisma Brygada 1918,
powstałego na 10-lecie niepodległości Polski, niedawno odkrytego po latach
zapomnienia, zdigitalizowanego i udostępnionego w 100-lecie niepodległości.**

ISBN:
978-83-949058-1-1

Warszawa 2018

Wojtkowi Pęgielowi
(1955-2005)

*Całe nasze życie jest marszem.
Każde pokolenie ma swoją kompanię kadrową
- pierwszą kolumnę żołnierzy niepodległości.
Od nas tylko zależy, aby nasz Marsz dotarł do celu,
abyśmy i my mieli nie tylko swój dzień 6 sierpnia,
ale i 11 listopada*

Leszek Moczulski
do uczestników Kadrówki
sierpień 1986 r.

KADRÓWKI W PRL

XVI (1) Marsz – 1981

Do odrodzenia Marszów Szlakiem I Kompanii Kadrowej doszło dopiero w okresie Karnawału Solidarności. Inicjatywa wyszła z Kielc, a jej autorami były trzy osoby: Przemysław Witek – nauczyciel historii w Technikum Geologicznym w Kielcach i redaktor pisma „Solidarność. Serwis Informacyjny Regionu Świętokrzyskiego”, Jerzy Węglarski – technik budowlany zatrudniony także w poligrafii Zarządu Regionu w Kielcach oraz Robert Kulak – były uczeń Witka z „geologa”, współpracujący z redakcją świętokrzyskiego biuletynu Solidarności. Ten ostatni zwierzył się Witkowi ze swych planów zorganizowania (samotnie lub z grupą znajomych) pieszego lub rowerowego rajdu szlakiem I Kompanii Kadrowej. Witek odpowiedział: „Wstrzymaj się, bo może zrobimy to oficjalnie”²⁰¹.

1 lipca 1981 roku Kulak przyjechał do Krakowa, aby zdawać egzamin wstępny na studia historyczne na UJ. Opowiedział o kieleckim pomysle Wojciechowi Pęgielowi, studentowi historii UJ, związanemu ze środowiskiem piłsudczyków, a ten skontaktował go z Piotrem Boroniem i Grzegorzem Małachowskim²⁰². Boroń był pracownikiem sekcji kultury NSZZ „Solidarność” Regionu Małopolska, a także członkiem Obywatelskiego Komitetu Opieki nad Kopcem Józefa Piłsudskiego, powstałego w Krakowie w maju 1980 roku przy Towarzystwie Miłośników Historii i Zabytków Krakowa i włączonego na początku 1981 roku do jego struktury²⁰³. Cała trójka – Pęgiel, Boroń i Małachowski – była związana z działającym nieformalnie w Krakowie oddziałem Związku Legionistów Polskich²⁰⁴, kon-

²⁰¹ Relacje P. Witka i R. Kulaka.

²⁰² Krzysztof Nowakowski, *Kadrówka w PRL-u...*, s. 65.

²⁰³ Lucjan Kantor, *Komitet Opieki nad Kopcem Józefa Piłsudskiego (1980-2002)*, „Sowiniec” 2007, nr 31, s. 29-49. Inną datę powstania Komitetu – 22 VI 1980 – podaje „Memoriał Obywatelskiego Komitetu Opieki nad Kopcem Piłsudskiego” ze stycznia 1987 (grupa rozłamowa skupiona wokół K. Waksmundzkiego, wykluczonego wcześniej z Komitetu). Dokument ten jest w zbiorach Instytutu Piłsudskiego w Nowym Jorku. Nie jest jasny status prawny Obywatelskiego Komitetu Opieki nad Kopcem do czasu włączenia go do TMHiZK; badająca ten temat historyczka Iwona Fischer nie znalazła żadnego dokumentu ani wiarygodnej relacji na ten temat (rozmowa z I. Fischer).

²⁰⁴ Więcej na temat działalności krakowskiego ZLP w PRL zob. Przemysław Wywiół, *Grupa „Oleandry” – konspiracyjny Związek Legionistów Polskich*, <http://www.jpilsudski.org/component/k2/item/1821-grupa-oleandry-konspiracyjny-zwiazek-legionistow-polskich> [dostęp 1 IX 2018]; tenże [w:] *Józef Herzog. Żołnierz Niepodległości. Wspomnienia i dokumenty*, opracował i wstępem opatrzył Przemysław Wywiół, s. 111 i nast.

1981

tynuującym tradycje przedwojennego ZLP²⁰⁵. 2 lipca, jak w każdy pierwszy czwartek miesiąca, w rozmównicy klasztoru o.o. Dominikanów w Krakowie odbywało się spotkanie legionistów, w którym uczestniczyli Boroń i Małachowski. Gdy Boroń opowiedział zebranym o kieleckim pomysle wskrzeszenia Kadrówki, ci – bardzo zaskoczeni – gorąco go poparli²⁰⁶.

W ciągu tygodnia powołano w Krakowie Społeczny Komitet Organizacyjny Marszu Szlakiem Pierwszej Kompanii Kadrowej, w skład którego weszło aż kilkadziesiąt osób (nie było tam ani Pęgiela, ani Węglarskiego): Piotr M. Boroń, Andrzej Borzęcki, Zbigniew Ferczyk, Stefan Jurczak (wiceprzewodniczący ZR), Anna Kawalec, Stanisław Kuś (sekretarz ZR), Ryszard Majdzik, Tadeusz Piekarz, Waław Sikora (przewodniczący ZR), Bogusław Sonik (wiceprzewodniczący ZR), Włodzimierz Steckiewicz (wszyscy z małopolskiej Solidarności) oraz Wojciech Arczyński (sekretarz ZR), Michał Chałoński (wiceprzewodniczący ZR), Marian Jaworski (przewodniczący ZR), Joanna Korpas, Robert Kulak, Henryk Kuliński, Krzysztof Łakomic, Jerzy Stępień, Józef Teliga (przewodniczący „S” RI), Przemysław Witek, Jan Wrona (wszyscy ze świętokrzyskiej Solidarności), a także Franciszek Bieda, Mieczysław Boruta-Spiechowicz, Katarzyna Brykowicz-Waksmundzka, Tadeusz Dąbrowski, Józef Herzog, Janusz Kamocki, Mieczysław Królikiewicz, Stanisław Leszczyc-Przywara, Jan Łobodziński, Kazimierz Martyniak, Ludwik Nowakowski, Ferdynand Pawłowski, Józef Polański, Władysław Rzepecki, o. Adam Franciszek Studziński, Witold Tukałło, Krystian Waksmundzki, Stanisław Zastawniak, Władysław Zielski i Wojciech Ziemiński (wszyscy z ramienia Obywatelskiego Komitetu Opieki nad Kopcem). Przewodniczącym komitetu organizacyjnego był Herzog²⁰⁷.

Organizatorami Marszu były więc zarządy regionów Solidarności: Małopolska²⁰⁸ (który wsparł Marsz dotacją w wysokości 120 tys. zł²⁰⁹) oraz

²⁰⁵ Janusz Mierzwa, *Związek Legionistów Polskich w międzywojennym Krakowie*, „Sowiniec” 2014, nr 45, s. 93-102.

²⁰⁶ Grzegorz Małachowski, *Fragmety dziennika (1981)*. Cz. 1, „Sowiniec” 2005, nr 26, s. 77.

²⁰⁷ Ludomir Olkuśnik, Kazimierz Klucznik, *Pierwszy powojenny marsz szlakiem Kadrówki, Kraków – Kielce 6-12 sierpnia 1981*, „Sowiniec” 2005, nr 26, s. 49.

²⁰⁸ Sformułowanie, że współorganizatorem Marszu był Komitet Robotniczy Hutników NSZZ „Solidarność” (Andrzej Gaczoł, *Goszycy na trasie Marszu I Kompanii Kadrowej*, „Sowiniec” 2006, nr 28, s. 35) należy uznać za nieporozumienie. Już od III 1981 w miejsce komitetu działała Komisja Robotnicza Hutników (Andrzej Malik, „Nie można oddzielić krzyża od ludzkiej pracy”. *Komisja Robotnicza Hutników NSZZ „Solidarność” Huty im. Lenina (sierpień 1980 – grudzień 1981)*, Warszawa 2013, s. 55 i dalsze). Opiekowała się ona w 1981 dworkiem w Goszycach (przewodniczący Solidarności Lech Wałęsa przeznaczył nawet środki na renowację budynku) i jej przedstawiciele pełnili rolę gospodarza, gdy 6 VIII 1981 Kadrówka zawitała do Goszyc (Robert Kulak, *Kronika XVI (1) Marszu*, maszynopis udostępniony autorom przez Andrzeja Fischera). KRH była więc jedynie współorganizatorem pobytu Kadrówki i legionistów w Goszycach 6 VIII 1981.

²⁰⁹ L. Olkuśnik, K. Klucznik, *Pierwszy powojenny marsz...*, s. 51. Kwota ta stanowiła 15,6 średnich pensji w 1981, czyli odpowiednik dzisiejszych 54 tys. zł.

Świętokrzyskiego, przy współudziale²¹⁰ Obywatelskiego Komitetu Opieki nad Kopcem Józefa Piłsudskiego. Statusu współorganizatora Marszu nie miał Oddział Krakowski Związku Legionistów Polskich²¹¹.

8 lipca Komitet Organizacyjny wydał komunikat o celach Marszu i warunkach uczestniczenia w nim. Celem Marszu było upamiętnienie rocznicy 6 Sierpnia i poznanie walorów turystyczno-krajoznawczych województw krakowskiego i kieleckiego oraz propagowanie rekreacji i czynnego wypoczynku. Powołanie się na turystykę i rekreację wynikało z ostrożności organizatorów, którzy obawiali się sprzeciwu ze strony komunistycznych władz. Uczestnikiem Marszu mogła być każda osoba, która ukończyła 16 lat (osoby małoletnie mogły brać udział w Marszu tylko pod opieką dorosłych). Uczestników mogły zgłaszać zakłady pracy, szkoły, PTTK, ale także można było się zgłosić indywidualnie do 29 lipca w siedzibach ZR Małopolska lub Świętokrzyskiego. Opłata za udział w Marszu wynosiła 250 zł²¹². Organizatorzy zapewniali opiekę lekarską, ubezpieczenie PZU, przewóz bagażu, miejsce biwakowe oraz codzienne zaopatrzenie w chleb i napoje chłodzące. W Krakowie powołano Biuro Organizacyjne Marszu. Sekcja Informacji ZR NSZZ „Solidarność” Małopolska podała te informacje w komunikacie (nr 174) 20 lipca, co oznaczało, że zostały one rozesłane do wszystkich regionów Solidarności w kraju²¹³. Informacja o Kadrówce (podpisana w imieniu Komitetu Organizacyjnego przez Joannę Korpas) ukazała się też tydzień później w piśmie

---

²¹⁰ Grażyna Witek, Przemysław Witek (*Szlakiem I Kompanii Kadrowej*, „Oleandry. Biuletyn Związku Piłsudczyków Oddział Świętokrzyski” 2010, nr 45, s. 19-20) nie wspominają o udziale komitetu przy organizacji I Marszu, Robert Kulak (Dariusz Nowiński, *Nie zdałem na studia, bo organizowałem „kadrówkę”*, <http://www.jpilsudski.org/marsz-szlakiem-pierwszej-kompanii-kadrowej/item/2304-nie-zdałem-na-studia-bo-organizowałem-kadrowke> [dostęp 1 IX 2018]) podaje, że Komitet był współorganizatorem I Marszu. Kulak w relacji ustnej sprecyzował, że Komitet nie był współorganizatorem, ale Marsz był organizowany przy jego udziale. Komitet, jego zdaniem, został dopisany z uwagi na to, że Piotr Boroń był jego członkiem [także Włodzimierz Steckiewicz]. Między uczestnikami XVI (1) Marszu a Komitetem była potem współpraca, np. przedstawiciele Marszu brali udział w uroczystości złożenia w kopcu ziem 5 X 1981 r. w delegacji Komitetu.

²¹¹ Fakt, iż krakowski ZLP nie był współorganizatorem, było spowodowane zapewne ostrożnością ze strony legionistów i/lub organizatorów Marszu. ZLP nie miał bowiem uregulowanego statusu prawnego w PRL – funkcjonował na zasadzie kontynuacji stowarzyszenia utworzonego w okresie II RP. Legioniści weszli jednak w skład komitetu organizacyjnego jako przedstawiciele Komitetu Opieki nad Kopcem.

²¹² Było to 3,25 proc. przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w 1981, czyli odpowiednik dzisiejszych 112 zł.

²¹³ L. Olkuśnik, K. Klucznik, *Pierwszy powojenny marsz...*, s. 50-51; K. Nowakowski, *Kadrówka w PRL*, s. 65.

wydawanym przez ZR Świętokrzyskiego Solidarności²¹⁴. Podało ją także Radio Wolna Europa²¹⁵.

W Marszu wzięły udział 74 osoby z 22 miejscowości²¹⁶, z czego całą trasę przeszło 58 osób²¹⁷. Dominowały wśród nich dwa ośrodki: Kielce (22 osoby, z czego około połowa to uczniowie Witka z „geologa”) oraz Kraków (21 osób)²¹⁸. Jak na pospieszny tryb organizacji Marszu – od pierwszego komunikatu Komitetu Organizacyjnego do rozpoczęcia Marszu 6 sierpnia 1981 roku minęły zaledwie 4 tygodnie, biorąc pod uwagę ówczesny stan świadomości społecznej i wiedzę na temat Czynu 6 Sierpnia, 78-osobową frekwencję można uznać za sukces organizatorów. Tym bardziej że – jak się później okazało – spora część tej grupy kontynuowała udział w Marszach już w czasie, gdy były one nielegalne i zwalczane przez władze.

Każdy uczestnik Marszu dostał śpiewnik strzelecki oraz fragment opracowania Wacława Lipińskiego „Walka zbrojna o Niepodległość 1905-1918”, które wydał ZR Solidarności w Krakowie. Z kolei w Kielcach wydano trzy tomiki poezji legionowej. Zredagował je Robert Kulak z pomocą Grzegorza Małachowskiego. Małgorzata Bielecka, studentka ASP, przygotowała też dyplomy dla każdego uczestnika, według pomysłu Wojciecha Pęgiela²¹⁹.

Honorowym komendantem XVI (1) Marszu był gen. Boruta-Spiechowicz. Komendantem został, na prośbę Witka, płk Józef Teliga z Kielc. Jego rola ograniczyła się jednak do tego, że odprowadzał Kadrówkę w Krakowie i witał w Kielcach. W praktyce Kadrówkę prowadzili zastępcy komendanta Marszu: Piotr Boroń (na terenie województwa krakowskiego) oraz

²¹⁴ „Solidarność. Serwis Informacyjny Regionu Świętokrzyskiego” 1981, nr 64 (27 VII 1981). Jako termin, do którego można było się zapisać na Marsz, podano 5 VIII 1981. Pismo było kolportowane w ramach wymiany między regionami, dzięki temu informację przeczytała Ewa Wrześcińska z Warszawy i wzięła udział w Marszu; relacja E. Wrześcińskiej.

²¹⁵ Dzięki informacjom w RWE, które podało szczegółowe informacje o dacie Marszu i o jego trasie, w Kadrówce w 1981 wzięło udział kilka osób spoza Małopolski i województwa kieleckiego. Byli to: Maria Mansfeld z Torunia, Wojciech Formański z Łodzi oraz Jan Wierzbicki z Olsztyna (relacje M. Mansfeld i W. Formańskiego). Osoby te brały także udział w kolejnych Kadrówkach, zachęcając do udziału swoich znajomych. Dzięki RWE Marsze już od samego początku stały się imprezą wykraczającą poza ramy lokalne Małopolski i Kielc.

²¹⁶ „6 Sierpnia” 6 VIII 1987, nr 9, s. 3.

²¹⁷ Wojciech Pęgiel, *Niektóre formy mojej działalności jako członka Kapituły Odznaki Honorowej UMSK. Opis czynności za okres 1981-1987*, maszynopis udostępniony autorom przez Andrzeja Fischera.

²¹⁸ *Ibidem*.

²¹⁹ D. Nowiński, *Nie zdałem na studia...*; G. Małachowski, *Fragmety dziennika (1981)...*, s. 81-82.

Joanna Korpas (na terenie województwa kieleckiego)²²⁰. Kapelanem był o. Adam Studziński²²¹.

Na uwagę zasługuje fakt, że większość osób biorących udział w organizacji XVI (1) Marszu była związana z krakowskim środowiskiem legionowym. Dotyczy to w szczególności Przemysława Witka (ur. w 1947 r.), który od 1968 roku studiował w Krakowie. Z racji znajomości swojego dziadka (byłego członka OB PPS) z legionistami Witek uczestniczył w czasie studiów w spotkaniach legionistów w Krakowie, a także w uroczystościach organizowanych przez nich na Wawelu, w szczególności w Krypcie Marszałka²²². Z krakowskim środowiskiem legionowym związani byli przed Sierpniem również Piotr Boroń i Włodzimierz Steckiewicz (urodzeni w 1955 r., należeli także do konspiracyjnej organizacji Akcja na rzecz Niepodległości²²³), a także Wojciech Pęgiel²²⁴ (który jeszcze przed Sierpniem miał osobiste kontakty z przewodniczącym Konfederacji Polski Niepodległej Leszkiem Moczulskim, zachęcającym go do zbudowania młodzieżówki opartej na wzorach przedwojennego Związku Strzeleckiego²²⁵). Tak więc inicjatywa Marszu Szlakiem I Kompanii Kadrowej w 1981 roku wyrastała z powojennych działań nurtu niepodległościowego, którego twórcami byli legioniści i weterani II wojny światowej.

Rola środowiska legionowego jest jeszcze bardziej widoczna, jeżeli spróbujemy odpowiedzieć na pytanie, dlaczego idea wskrzeszenia Kadrowki, wymyślona w Kielcach, padła w Krakowie na podatny grunt, dzięki czemu pomysł ten został urzeczywistniony. Działaczom związkowym w Kielcach brakowało politycznego wyrobienia²²⁶. W Krakowie sytuacja

²²⁰ Kulak określa ich funkcje nazwą „szefowie odcinka” krakowskiego i kieleckiego (relacja ustna oraz wypowiedź dla D. Nowiński, *Nie zdałem na studia...*).

²²¹ L. Olkuśnik, K. Klucznik, *Pierwszy powojenny marsz...*, s. 51; Przemysław J. Witek, *Pan pułkownik Józef Teliga*, „Sowiniec” 2008, nr 32/33, s. 187.

²²² Relacja P. Witka.

²²³ Więcej nt. AN (Akcji na rzecz Niepodległości) zob. Mirosław Lewandowski, Maciej Gawlikowski, *Gaz na ulicach. KPN w Krakowie. 1981-1982*, Kraków 2011, t. II, s. 191 i nast.

²²⁴ Pęgiel brał udział wraz z legionistami w wyprawie z Krakowa do Michałowic 6 VIII 1978, o czym piszemy w cz. 1. Wyprawę tę można traktować jako pierwszą po wojnie próbę wskrzeszenia Marszów i nawiązanie do formuły, która obowiązywała w latach 1922-1923 (zob. J. Kasprzyk, *Legionowym szlakiem...*, s. 123).

²²⁵ Relacja L. Moczulskiego.

²²⁶ Przemysław Witek: „Szefem Regionu Świętokrzyskiego był pierwotnie Mirek Domińczyk, który nic z tego nie rozumiał, starał się coś zrobić dla robotników, a kim był Piłsudski dowiedział się ode mnie. Po wyborach w lipcu 1981 Domińczyk został honorowym przewodniczącym Zarządu Regionu, a nowym szefem został wybrany Marian Jaworski. Jego świadomość polityczna była niewielka. Trochę znał się na działalności związkowej. Nie rozumiał w ogóle takich spraw, jak historia, Kadrowka... Zarzucał mi, że wydawnictwo Zarządu Regionu zajmuje się bardziej szerzeniem propagandy piłsudczykowskiej, niż sprawami związkowymi” (relacja P. Witka).

była inna, przede wszystkim dzięki silnemu środowisku legionowemu, środowisku niepodległościowemu. Było tu relatywnie dużo osób, którym nie trzeba było tłumaczyć, kim był Piłsudski. Już przed Sierpniem istniał tu silny ośrodek opozycyjny, którego elementami były: Studencki Komitet Solidarności, Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela, Konfederacja Polski Niepodległej (aż 10 członków założycieli było z Krakowa) czy Akcja na rzecz Niepodległości. Po powstaniu Solidarności, część ludzi z SKS-u i AN-u pracowała w Zarządzie Regionu. W sytuacji, gdy 1 lipca 1981 roku środowisko legionowe podchwyciło pomysł wskrzeszenia Kadrówki²²⁷, ich autorytet był dla działaczy związkowych ZR Solidarności Małopolska wystarczający, aby udzielić tej idei mocnego poparcia organizacyjnego i materialnego.

Marsz w 1981 roku miał własne emblematy. Były to: proporczyk ze znakiem Polski Walczącej na zielonym tle (na odwrocie orzeł biały z koroną na amarantowym tle i napis: „Bóg, Honor, Ojczyzna”), czerwona flaga, a na jej tle obustronnie orzeł biały z koroną, oraz tablica informacyjna z napisem: „Marsz Szlakiem Pierwszej Kompanii Kadrowej – Oleandry – Kielce 6-12 VIII 1981”²²⁸. Flagą niesioną przez uczestników Marszu była jedną z serii kilku takich samych używanych wielokrotnie wcześniej w Krakowie przez uczestników Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela, później też członków KPN, w czasie patriotycznych manifestacji: w czerwcu 1979 roku w czasie wizyty Jana Pawła II na Błoniach w trakcie akcji balonowej oraz w czasie demonstracji 11 listopada w latach 1979-1981²²⁹.

Program Kadrówki w 1981 roku był bardzo bogaty i obejmował następujące punkty (wiele z nich weszło na stałe do programu kolejnych Marszów)²³⁰:

5 sierpnia:

- godz. 14.00 – Kraków – odsłonięcie i poświęcenie tablicy upamiętniającej miejsce zamieszkania Józefa Piłsudskiego przy ul. Topolowej 18 (gen. Boruta-Spiechowicz, rtm. Michał Tadeusz Brzęk-Osiński oraz Wojciech Ziemiński, w asyście o. Adama Studzińskiego);

²²⁷ „Piotr [Boroń] wyjaśnił zebranim panom zamiary kielczan (i krakowian również), po czym rozpoczęła się dyskusja, zakończona zaakceptowaniem naszych planów i podziękowaniem ze strony byłych legionistów, którzy rzeczywiście nie spodziewali się takiego obrotu sprawy” G. Małachowski, *Fragmenty dziennika (1981)...*, s. 77.

²²⁸ L. Olkuśnik, K. Klucznik, *Pierwszy powojenny marsz...*, s. 51.

²²⁹ Zob. M. Lewandowski, M. Gawlikowski, *Prześladowani, wyszydzani, zapomniani... Niepokonani. ROPCiO i KPN w Krakowie. 1977-1981*, bm, bd. [Kraków, 2009], s. 86-90, 126-129, 178, 235.

²³⁰ Komunikat Komitetu Organizacyjnego Marszu o obchodach rocznicy 6 sierpnia 1914 r. i Marszu Szlakiem Pierwszej Kompanii Kadrowej 6-12 sierpnia 1981; R. Kulak, *Kronika XVI (1) Marszu...*; L. Olkuśnik, K. Klucznik, *Pierwszy powojenny marsz...*, s. 49-61.

- godz. 18.00 – msza św. w katedrze wawelskiej za duszę śp. Józefa Piłsudskiego i Żołnierzy Niepodległości, odprawiona przez ks. prałata Kazimierza Figlewicza i o. Adama Studzińskiego, w której uczestniczyli legionieści: Jan Helfer, Jan Łobodziński, Kazimierz Martyniak, Stanisław Zastawniak, Stefan Migdał, Andrzej Zaręba, Stanisław Sabejko, Antoni Hudzicki, Adam Skotnicki, ppor. Stanisław Leszczyc-Przywara oraz Andrzej Zieliński. Po mszy złożenie kwiatów w Krypcie Marszałka;
- godz. 19.00 – przemarsz z Wawelu ulicami Krakowa; przy ul. Manifestu Lipcowego (Piłsudskiego) odsłonięcie tablicy i jej poświęcenie;
- godz. 20.00 – Oleandry (przy Błoniach) – złożenie kwiatów w miejscu wymarszu Pierwszej Kompanii Kadrowej.

6 sierpnia:

- godz. 6.00 – Oleandry – początek Marszu – przejście przez Kraków i wyjście na trasę E-7, eskorta milicyjnego poloneza i dwóch motocykli;
- godz. 9.45 – Michałowice – złożenie kwiatów pod pomnikiem, w miejscu obalenia słupów granicznych zaboru rosyjskiego (6 sierpnia 1914) – uczestników Marszu przywitani legionieści (przemawiał ppor. Stanisław Leszczyc-Przywara), przedstawiciele miejscowej Solidarności, działacze NSZZ RI „Solidarność”, delegacje z NSZZ „Solidarność” Region Małopolski oraz mieszkańcy Michałowic, a orkiestra z Huty im. Lenina zagrała „Rotę” i hymn Polski; były przemówienia oraz modlitwa za poległych legionistów;
- godz. 10.00 – przewóz uczestników Marszu autobusami do Goszyc;
- godz. 11.00 – Goszyce – poświęcenie tablicy ku czci Pierwszego Patrołu odradzającej się kawalerii Polskiej (kolejne przemówienia m.in. Herzoga, orkiestra HiL zagrała pieśni legionowe, bigos z chlebem i herbata od organizatorów);
- godz. 14.00 – powrót autobusami do Michałowic (część uczestników wysiadła w Domiarkach, gdzie planowany był nocleg, inni wrócili do Michałowic, aby trasę Michałowice – Domiarki odbyć pieszo);
- godz. 18.30 – Domiarki: kolacja z plecaków, ognisko, śpiewy, na koniec pieśń wieczorna „Wszystkie nasze dzienne sprawy...”; nocleg 1 (na polu namiotowym).

7 sierpnia:

- godz. 6.45 – Domiarki – pobudka, pieśń poranna „Kiedy ranne wstają zorze...” – śniadanie z plecaków, wizyta milicyjnego poloneza, oddanie bagaży na żuka, zbiórka w dwuszeregu i odprawa;

- godz. 9.00 – wymarsz do Słomnik przez Węzerowo, gdzie żuk dowiózł chleb i mleko;
- godz. 10.10 – Słomniki – powitanie przez grupę miejscowych działaczy Solidarności, złożenie kwiatów pod figurą Matki Boskiej – pomnik 1863 roku i konstytucji z 1921 roku, pod pomnikiem poległych i pomordowanych w latach 1939-1945, na grobach nieznanego żołnierza i powstańca, przemówienie żołnierza AK i NSZ Andrzeja Izdebskiego ps. Szum – uczestnika Marszu; modlitwa na cmentarzu;
- godz. 16.00 – Miechów – powitanie przez mieszkańców (uczestników Marszu witał też ppor. Stefan Kwiecień ps. Kalina ze 106 DP AK), złożenie kwiatów na grobie powstańców styczniowych (na cmentarzu), uroczysta zbiórka i złożenie kwiatów pod pomnikiem na Rynku, spotkanie z żołnierzami 106 DP AK w kościele parafialnym (płk Wiesław Żakowski ps. Zagraj – pierwszy oficer sztabu 106 DP AK, Juliusz Nowak ps. Babinicz – dowódca oddziału partyzanckiego, Jan Molęda ps. Trzaska, ppor. Stefan Kwiecień ps. Kalina, dowódca plutonu bojowego 106 DP AK, Jerzy Wesołowski ps. Ruj – żołnierz 2 Kompanii Samodzielnego Baonu Szturmowego 106 DP AK), nocleg 2 (namioty rozbito na murawie miejscowego stadionu sportowego).

8 sierpnia:

- godz. 9.00 – Miechów – wymarsz na trasę;
- godz. 13.00 – Książ Wielki – postój pod obeliskiem w miejscu masowych egzekucji z czasów II wojny światowej, wizyta na zamku Mirowskim: modlitwa i gawęda o. Adama Studzińskiego, wykład miejscowego historyka dr. Eugeniusza Madejskiego o pobycie strzelców J. Piłsudskiego w Mirowie;
- godz. 19.00 – Wodzisław – gorący posiłek i nocleg 3 (w szkole).

9 sierpnia:

- godz. 9.00 – Wodzisław – wymarsz na trasę;
- godz. 17.30 – Jędrzejów – powitanie z kwiatami przez miejscową ludność, transparent rozwieszony nad jezdnią: „Witamy uczestników Marszu Szlakiem Pierwszej Kompanii Kadrowej 1914-1981”, marsz grany przez orkiestrę PKP, złożenie kwiatów pod tablicą poświęconą poległemu w walce o niepodległość żołnierzowi z 1920 roku, przemówienia, ogólny entuzjazm, ludzie mają łzy w oczach; obiad w stołówce zakładowej, msza św. w klasztorze o.o. Cystersów celebrowana przez o. Maksymiliana Żerebca; po mszy wykład red. Zdzisława Szpakowskiego

z „Więzi” o Powstaniu Warszawskim (w spotkaniu brał także udział Restytut Staniewicz²³¹ z Poznania), nocleg 4 (w hotelu robotniczym).

10 sierpnia:

- godz. 9.00 – Jędrzejów – wymarsz na trasę, postój w Mnichowie;
- godz. 12.00 – Brzegi – kąpiel w Nidzie;
- godz. 18.00 – Starochęciny – gorący posiłek (zupa i bigos z ziemniakami) dowieziony żukiem, ognisko, nocleg 5 (w szkole podstawowej).

11 sierpnia:

- godz. 7.00 – Starochęciny – pobudka, śniadanie;
- godz. 12.00 – wymarsz na trasę, wejście do ruin zamku w Chęcinach – pamiątkowa fotografia;
- godz. 14.30 – zejście do Chęcina, obiad w restauracji;
- godz. 16.30 – wyjście z Chęcina, zwiedzanie jaskini „Raj”;
- godz. 19.20 – Szewce – ciepły posiłek, ognisko w deszczu, nocleg 6 (na polu namiotowym lub w stodole na sianie).

12 sierpnia:

- godz. 8.00 – Szewce – pobudka, śniadanie, wymarsz na trasę;
- godz. 10.30 – odpoczynek w jadłodajni przy głównej trasie do Kielc;
- godz. 13.00 – Kielce – wejście na cmentarz (złożenie kwiatów pod pomnikiem „1863-1921 bohaterom walki o wyzwolenie Polski”, przemówienie o Adama Studzińskiego), złożenie kwiatów w miejscu, gdzie stał pomnik „Czwórki” - strzelców Piłsudskiego (ustawiono w tym miejscu makietę pomnika), orkiestra dęta, przemówienia, tłum ludzi;
- godz. 16.00 – msza św. polowa, przed Bazyliką Katedralną, którą celebrował bp. Jan Gurda, zamknięcie Marszu, udział legionistów (Brzęk-Osiński, Henryk Kadera, Seweryn Biernacki).

Charakterystyczne, że nigdzie na trasie nie było przedstawicieli władz państwowych²³².

Przed Marszem nie było zapowiedzi jego kontynuowaniu w następnych latach. Najprawdopodobniej wynikało to z niepewności organizatorów co do tego, czy impreza zakończy się sukcesem. Pod koniec Marszu,

²³¹ Restytut Staniewicz (1929-2011) - syn Witolda Staniewicza (peowiaka i wybitnej postaci lewicy piłsudczykowskiej), historyk, pracownik Instytutu Zachodniego (1959-1970) oraz Biblioteki Kórnickiej (1972-1978). Współpracownik Leszka Moczulskiego od przełomu lat 50. i 60. Od 1974 członek Konwentu nurtu niepodległościowego (nn). Współpracownik KOR, uczestnik ROPCiO. Po Sierpniu w „S”. Na przełomie lat 80. i 90. ub. wieku – w PPS i w KPN.

²³² L. Olkuśnik, K. Klucznik, *Pierwszy powojenny marsz...*, s. 56.

11 sierpnia 1981 roku w Chęcinach, postanowiono, że będzie to jednak impreza coroczna. Równocześnie, z inicjatywy Wojciecha Pęgiela, ustanowiono odznakę „Uczestnikowi Marszu Szlakiem Kadrówki” (UMSK) oraz powołano jej Kapitułę. Na czele stanęli honorowo: ostatni żyjący w kraju żołnierz I Kompanii Kadrowej mjr Tadeusz Brzęk-Osiński²³³, najwyższy stopniem żołnierz Legionów w kraju gen. Mieczysław Boruta-Spiechowicz i prezes Związku Legionistów w Krakowie mjr Józef Herzog. Poza nimi w skład Kapituły weszli Wojciech Pęgiel z Krakowa oraz trzech kielczan: Przemysław Witek, Roman Strzębała (rocznik 1949, elektryk, w tym czasie bezrobotny) i Michał Chałoński (robotnik, wiceprzewodniczący świętokrzyskiego ZR Solidarności)²³⁴.

Wszyscy uczestnicy Marszu w 1981 roku, którzy przeszli całą trasę, otrzymali odznaki. Wręczał je Herzog na placu przed Wieżą Srebrnych Dzwonów na Wawelu 11 listopada 1981 roku²³⁵.

XVII (2) Marsz – 1982

W roku 1982 nie było możliwe zorganizowanie Kadrówki przez Solidarność. 13 grudnia 1981 roku wprowadzono w PRL stan wojenny, Solidarność została zawieszona, a swobody obywatelskie mocno ograniczono. Większość osób, które były aktywne przy organizacji Marszu w roku 1981, została internowana: Witek, Węglarski, Chałoński, Boroń i Steckiewicz. Boronia zwolniono już w marcu 1982 roku, a Chałońskiego oraz Steckiewicza – internowanego w maju 1982 roku – w lipcu. Witek wyszedł na wolność dopiero we wrześniu 1982 roku, a Węglarski – w listopadzie. Z kolei Kulak został w 1982 roku powołany do wojska na dwa lata.

²³³ Mjr Michał Tadeusz Brzęk-Osiński (1892-1983) - w 1914 zgłosił się do „Strzelca” razem ze Stanisławem Skotnickim („Grzmotem”) i Wincentym Kowalskim („Hukiem”), przyjmując pseudonim „Brzęk” (Leszek Moczulski, *Przerwane powstanie polskie 1914*, Warszawa 2010, s. 200). 6 VIII 1914 szedł w I plutonie I Kompanii Kadrowej. Potem w Legionach, w XI 1914 trafił do oddziału „Beliny”. W 1917 internowany w Szczypiornie. W II 1918 wrócił do rodzinnego Radomia, działał w POW. Potem w WP. Uczestnik wojny 1920. W 1921 przeniesiony do rezerwy (objął fabrykę po ojcu). Członek ZLP (prezes okręgu, potem członek Zarządu Głównego). Od 1930 poseł BBWR (od 1933 – jego sekretarz generalny), współpracownik Walerego Sławka. W l. 1939-1945 w oflagu Woldenberg. Po wojnie wrócił do Radomia, wykonywał pracę chałupniczą (produkował zabawki). Jacek Majchrowski, *Pierwsza Kompania Kadrowa. Portret oddziału*, Kraków 2014, s. 150-151.

²³⁴ D. Nowiński, *Nie zdałem na studia...*

²³⁵ Wykaz osób, które otrzymały odznaki w 1981 – zob. „6 Sierpnia” z 1993, nr 22.

Dariusz Wojtowicz
Jerzy Woźniak
Ewa Wrzesińska.

INDEKS NAZWISK

A

Abraham Roman: 37, 42, 47, 48, 50, 53, 62, 78, 102, 361
Albiniak Andrzej: 180, 207, 217, 358, 366
Alf-Tarczyński Tadeusz: 175
Anders Ryszard: 179
Andrusikiewicz Tomasz: 176, 233, 240, 243
Andrzejewska Renata: 136, 140, 260
Arczyński Wojciech: 122
Augustowski Zygmunt: 51, 53-55, 99

B

Barański Władysław: 153
Bąk Adam: 181
Bednarczyk Tadeusz: 99, 189
Belina-Prażmowski Władysław: 130, 201, 225,
Beria Ławrientij (Wawrzyniec): 187, 189
Bezeg Henryk: 33-34, 67, 74, 79, 88-89, 91, 94, 98-99, 106
Bieda Franciszek: 122
ks. Bielański Janusz: 180
Bielecka Małgorzata: 124
Biernacki Seweryn: 129, 148, 175, 340
Bigaj Marian: 144
Bigaj Zofia: 180
Bik Marek: 131, 134, 140-141, 145-146, 149, 151, 157, 162, 165, 176, 187, 189,
191, 195, 197, 200, 220, 222, 224, 225-226, 228, 271, 283, 293, 299, 315, 325,
328, 347, 353, 366
Bittner Ludwik: 26
Bocian Ryszard: 157, 162, 235, 243, 244, 318, 363, 366
Bogacz Janina: 278
Borkiewiczowa: 72

Boroń Piotr: 206
Boroń Piotr Maria: 111, 119, 122-126, 130, 134-135, 140-141, 144, 177, 186, 206, 211, 252, 258, 260, 262, 277, 281, 282
Boruta-Spiechowicz Mieczysław: 37, 38, 41-43, 45-48, 52-53, 59-60, 62-65, 67-72, 79-82, 89-90, 94, 96, 99, 102, 110-111, 122, 124, 126, 130, 145, 176, 186-187, 200, 361-362, 369
Borzęcki Andrzej: 122
Bukowski Jerzy: 160, 232, 366
Bukowski Jerzy: 161, 363
Breźniew Leonid: 266
Bruliński Władysław: 58
Brykowicz-Waksmundzka Katarzyna: 122
Brzęk-Osiński Michał Tadeusz: 126, 129-130, 176, 340
Burchardt-Bukacki Stanisław: 152
Byczkowski Andrzej: 339
Byczkowski Kiejstut: 179, 339
Byczkowski Lech: 164, 170, 179, 254, 324, 339

C

Cenckiewicz Sławomir: 171, 181, 256, 353, 366
Chałoński Michał: 122, 130, 161, 176, 233, 340
Chlebowski Cezary: 194
Chmielewski Zenon: 176
ks. Chojnacki Adolf: 171
bp Choromański Zygmunt: 51
Chudziak Andrzej: 179
Chrząszczewski Wincenty: 51
Cohn Ludwik: 101
Cybulski Andrzej: 169, 179
Czajkowski Władysław: 175
Czarnecki Zygmunt Jerzy: 156, 175
Czechmanowska Danuta: 165, 179, 213, 226, 261, 340, 352, 367
Czerniewski Kazimierz, ps. „Korebko”: 194, 197
Czuma Andrzej: 92, 94, 98, 101
Czyżewski Ludwik: 175
Czyżowski Kazimierz Andrzej: 41, 74, 79, 88

D

- Dalewski Tadeusz: 64, 67-68, 74
Daniszewska Zofia: 180
Darowski Tadeusz Karol: 190, 192
Daszuta Katarzyna: 180, 247
Dąbrowa-Kostka Stanisław: 81
bp Dąbrowski Bronisław: 59, 100
Dąbrowski Jan Henryk: 18
Dąbrowski Tadeusz: 122
Denhoff-Czarnocki Waclaw: 118
Degórska-Czybowska Danuta: 163
ks. Deskur Andrzej: 332
Dębicki Stanisław: 175
Dębosz Jan: 60, 63, 68-71, 73, 79, 81-82
Dobrowolski Jerzy: 137, 147-148, 153, 156-157, 162, 165, 169, 174, 178, 186, 203, 206, 208-209, 213, 225-226, 234-235, 246, 261, 273, 279, 283, 290, 293, 308, 330, 367
Dobrowolski Stefan: 149
Dobrzański Jan: 163, 175
Domińczyk Mirosław: 125, 238
Dorembowicz Bolesław: 72
Dronicz Stanisław: 171
Duch Bronisław Bolesław: 30
Dumanowska Katarzyna, patrz Staniszevska Katarzyna
Dymacz Edward: 144
Dykacz Lesław: 170, 207, 229, 244, 280, 367
Dziarmaga-Działyński Zygmunt: 40, 49, 53-54, 78
Dziatko Bogusław: 153, 179, 322-323

F

- Fastowicz Ludmiła: 165, 179, 200, 207, 217, 234, 246, 278, 337, 342, 355, 367
Feill Małgorzata: 181
Ferczyk Zbigniew: 122
Ferster: 56
ks. Figlewicz Kazimierz: 28, 79, 110, 127
Fischer Andrzej: 11, 122, 124, 134, 146, 147-149, 164, 169, 171, 179, 195, 200, 253, 308, 337, 355, 367

Fischer Andrzej: 144, 160-161, 364
Fischer Anna: 11, 147, 149, 178, 288, 300, 302, 306, 330, 337, 367
Fischer Iwona: 119
Fischer Teresa: 147, 179, 195, 322-323, 337
Florczyk Stanisław: 178, 198, 330, 334, 353
Formański Wojciech: 11, 124, 177, 245, 322-323, 330, 334, 355, 367
Frazik Wojciech: 140, 141, 144, 184, 206, 216-217, 220, 229, 234, 260-261, 286, 353, 367
Friszke Andrzej: 101, 362

G

Gaczol Andrzej: 122, 364
Gawlikowski Maciej: 137, 156, 157, 162-163, 178, 189, 203, 206, 208-210, 212, 226, 235, 244, 260-261, 279, 288, 292, 294-295, 330, 332, 367
Gawlikowski Maciej: 79, 99, 125-126, 145, 165, 362, 364, 365
Gardy Stanisław: 177
Gąsiorek Marian: 68-69, 71
Gąsiorowski Krzysztof: 112
Gemser Andrzej: 131, 363
Gęsicki Wiesław: 12, 146, 156, 171, 178, 215, 241-243, 257, 287, 306, 324, 334, 342, 355, 358
Gilewski Włodzimierz: 54
Głowiński Marian: 175
Godecki Stanisław: 74
Gołębiowski Marian: 40, 94
Góra Tadeusz: 62, 69, 86
Grabowski Roman: 176
Gren Jerzy zob. *Ziółkowski Henryk*
bp Groblicki Julian: 111
Grodecki Władysław: 163-164, 179, 338
„Grot”, zob. *Rowecki Stefan*
Gruca Kazimierz: 176
Grzędziński January: 39, 74

H

Hall Aleksander: 112
Heda Antoni, ps. „Szary”: 12, 153, 163, 175, 191, 194-197, 320, 331-332, 353,

Hejduga Marta: 178, 266
Helfer Jan: 114, 127, 174, 192, 256
Hempel Stanisław: 39
Henisz Emil: 74
Herwin-Piątek Kazimierz: 152
Herzog Józef: 28, 34, 35, 41, 53, 64, 68, 69, 72, 74-75, 79, 80-83, 86-89, 94,
108-109, 119, 122, 127, 130-131, 176, 184, 186, 188, 191, 201, 204, 238, 255,
264, 271-272, 340, 361
Herzog Józef: 28, 34, 41, 54, 64, 72, 86, 362
Hnatowicz Roman: 12, 140, 156, 157, 162-165, 178, 200, 234-235, 242, 251,
261, 280, 301-302, 349,
Hudzicki Antoni: 80, 127, 174
Hyc Jan: 74

I

Ike-Duninowski Karol: 246
Iranek - Osmecki Kazimierz: 175
Izdebski Andrzej: 12, 128, 131, 134, 140-141, 151, 153, 176, 194, 199, 204,
211, 216, 262, 265-267, 353
Izdebski Andrzej: 131, 363, 366

J

Jagmin-Sadowski Jan: 48
Jakubowski Stanisław: 177
Janke Zygmunt: 33
ks. Jankowski Henryk: 202
Jankowski Roman: 169, 179
Janowski Józef: 178, 286, 293, 294
Jarnuszkiewicz Czesław: 169, 175
Jarosz Janusz: 112
Jarzemowski Aleksander: 176
Jasińska Danuta: 171, 180, 355
ks. Jaskółowski Józef: 35
Jaworski Marian: 122, 125, 238, 240
bp Jaworski Mieczysław: 152, 210, 276, 279
Jellenta Stefan: 51, 72, 74, 174
Jędras Andrzej: 146, 178

Jędras Krystyna, zob. Klima Krystyna
Jędras Krystyna: 144, 160, 161, 364
Jędrzejewicz Wacław: 174
Joachimiak Małgorzata: 153, 157, 178, 225, 228, 322-323
Józewski Henryk: 33-34
Jóźwik Sławomir: 177
Jurczak Stefan: 122
Justa Zbigniew: 181

K

Kaczyński Mirosław: 165, 179
Kadera Henryk: 129, 148, 175, 340
Kalas Maria, patrz Mansfeld Maria
Kalisz Jakub Edward: 135, 365
Kalisz Piotr Andrzej: 141, 364
Kałka Adam: 149
Kamiński Franciszek: 26
Kamiński Mieczysław: 175
Kamiński Olimpiusz Jan: 50, 78-79
Kamirski Władysław: 74
Kamocki Janusz: 122
Kantor Lucjan: 119
Kasprzyk Jan Józef: 171, 260, 343, 360, 367
Kasprzyk Jan Józef: 10, 118, 125, 135, 365
Kasprzyk Teresa Maria: 135, 365
Kaszubski Alojzy: 147, 175
Kawalec Anna: 122
Kąkol Kazimierz: 100
Kęcki J.: 149
Kiepura Jarosław: 164, 178, 241, 243, 257, 280
Kinaszewska Danuta, patrz Kowacka Danuta
Kisiel Celina: 177, 240, 266, 269, 284
Klama Krzysztof: 181
Kleszczyński Edward: 175
Klima Krystyna: 136, 178, 202, 260, 367
Kluba Irena: 180
Kluba Joanna: 180

Klucznik Kazimierz: 177
Klucznik Kazimierz: 122-123, 125-126, 129, 364
Kłobucka Danuta: 180
Koczur Maria: 12, 151, 300, 330
Koczwarą Józef: 55
Kołodziejczyk Stanisław: 74
Komarnicki Tytus: 89
abp. Kominek Bolesław: 59
Konik Janusz: 177, 233
Konstantynowicz Bogdan: 246
Koprowski Eugeniusz: 177
Korczyński Stanisław: 28, 35, 61, 65, 68, 72-73, 79
„Korebko”, patrz Czerniewski Kazimierz
Korkozowicz Jan: 39
Korpas Joanna: 122, 123, 125, 140, 177, 211
Kot Andrzej: 179, 300
Kotarba Janusz: 12, 268-279, 300
Kotarba Katarzyna: 226
Kowacka Danuta: 137, 140, 157, 178, 215-216, 226, 228, 261, 342, 349, 367
Kowalski Wincenty: 130, 174
Koza Janusz: 157, 170, 177, 238, 332, 367
Koźmiński Paweł: 136, 141, 176, 211, 220, 243, 260, 266, 274
Krawczak Tadeusz: 38, 47, 362
Krawczyk Tadeusz: 62
Krawczyński Dionizy: 170-171, 174, 181, 256, 336, 354-355, 367
Krawczyński Rafał: 246
Krcha Miłosz: 180
Krok-Paszkowski Henryk: 152
Król Krzysztof: 153
Królikiewicz Mieczysław: 73, 122, 174
Kruk-Kruszewski Jan: 152
Krzyczkowski Józef, ps. „Szymon”: 40, 48
Krzymowski Bolesław: 33
Krzysztoporski Adam: 107
Ksel Marianna: 176
Kubicki Michał: 74
Kuczalski Andrzej: 81-82

Kudła Andrzej: 177
Kudła Dariusz: 177
Kulak Robert: 119, 122-126, 130, 137, 141, 146, 148, 151-152, 156-157, 161-162, 176, 186, 190, 199, 212, 222, 241, 264, 272, 276, 324, 331, 334, 340, 347, 363, 366
Kulikowski Julian: 50
Kuliński Henryk: 122
Kułakowski Stanisław: 177
Kummant Leopold: 94, 95
Kuroń Jacek: 66, 100-101, 361-362
Kurowski Jacek: 178, 290, 293, 312
Kurska Anna: 12, 179, 251, 253
Kurzyniec Marek: 168
Kuś Stanisław: 122, 153
Kwiatkowski Eugeniusz: 83, 86
Kwasiborski Józef: 56
Kwiecień Józef: 81
Kwiecień Stefan: 128

L

Lamers Jan: 27
Lange Krzysztof: 180
Lange Patryk: 179, 246
Laskowski Wincenty: 180
Laskus Małgorzata: 181
Lasoń Józef: 31, 32
Laubner Wilhelm: 105
Leszczyc-Przywara Stanisław: 96, 102, 122, 127, 174, 184, 188, 204, 264
Lewandowski Jacek: 165, 169, 215, 218, 228, 235, 242, 246, 349, 353, 367
Lewandowski Mirosław: 9, 79, 99, 125-126, 145, 165, 362, 364-365
Lewicki Adam: 74
Lidwin Tadeusz: 175
„Lin”, patrz Żółkiewski Antoni
Lipiński Edward: 101
Lipiński Waław: 124
Lipka Jacek: 246
Liszko Stefan: 175

Ł

- ks. Łabuda Marek: 148, 347
Łakomiec Krzysztof: 122, 131, 177
Łenyk Szymon: 181
Łenyk Zygmunt: 146, 151, 160, 174, 178, 215, 223, 227, 308, 322-323, 331, 353, 367
Łobodziński Jan: 80, 122, 127, 131, 174
Łoś Marek: 137, 206

M

- kard. Macharski Franciszek: 206, 210
Mackiewicz Józef: 58
Maczek Stanisław: 175
Maćkowiak Jarosława: 179, 241, 243, 300
Madejski Eugeniusz: 128
Majchrowicz Edmund: 180
Majchrowski Jacek: 130, 365
Majdzik Mieczysław: 12, 131, 151, 176, 194, 197-198, 288, 299, 308, 353,
Majski Iwan: 30
Makowska L.: 149
Malaga Andrzej: 177
Malewski Adam: 99-100, 104-105, 361
Malik Andrzej: 122
Małachowski Grzegorz: 119, 122, 124, 206
Małachowski Grzegorz: 122, 124, 126, 134, 363-364
Małorzewska Małgorzata: 222, 330, 332, 334
bp Małysiak Albin: 152, 175
Mansfeld Maria: 124, 135, 165, 177, 197, 199, 210, 216-218, 220, 222, 225, 227, 240, 246, 254, 264, 266-267, 270-272, 274, 282, 330, 332, 340, 343, 367
Maxymowicz-Raczyńska Jadwiga: 174
Marcinek Andrzej: 137, 141, 144, 146-147, 151, 162-163, 178, 186, 301, 307
Marcinek Małgorzata: 137, 147, 178
Marcinek Zofia: 137, 147, 179
Marcinkiewicz Zygmunt: 180
Markiewicz Mirosław: 146, 178, 322, 330, 334
Markiewicz Przemysław: 146, 151, 178, 198, 215, 241, 367

Markowski Marian: 74
Martyniak Kazimierz: 73, 80, 109, 122, 127, 174, 188, 265
Mazurczyk Michał: 246
Mazurkiewicz Aleksander: 74
Mazurkiewicz Jan, ps. „Radosław”: 39, 78, 95
Mączka Krzysztof: 177
Melak Stefan: 204
Michalak Elżbieta: 180
Michalek Agata: 162
Mierzwa Janusz: 122, 365
Migdał Stefan: 64, 114, 127, 174, 184, 265
Mikołajczyk Jarosław: 177
Milner D.: 149
Mirek Stanisław: 175
Moczar Mieczysław: 36
Moczulska Maria: 244
Moczulski Leszek: 10, 92, 93-95, 98, 101, 125, 129, 148, 151, 153, 157, 160, 163, 169, 171, 175, 244-245, 279, 318, 321, 346, 363
Moczulski Leszek: 6, 10, 21, 130, 366
Mohl Artur: 283-284, 306, 328
Mohl Jerzy: 131, 145, 148, 176, 191, 202, 225-226, 232, 282, 283, 289, 298, 303, 306, 308, 325, 367
Mołęda Jan: 128
Moskalik Witold: 82
Mrowiec Władysław: 177
Murań Maciej: 181
ks. Musiał Tadeusz: 135, 147, 152
Muszkiet-Królikowski Henryk: 118
Muszyński Wojciech: 181
Muzyczka Ludwik: 9, 25, 30-32, 33, 36, 40, 43, 46-48, 53, 59, 65-67, 74, 80-82, 86, 361

N

Nakonieczna Maria: 179
Nawrocka Janina: 179
Nawrocka Janina: 144, 160-161, 364
Niepokólczycki Franciszek: 27, 40, 50, 53-55, 361

Niepokulczycki Hipolit: 40
Nowak Edward: 180
Nowak Juliusz: 128
Nowak Tadeusz: 28
Nowak Tadeusz Janusz: 11, 113
Nowakowski Krzysztof Z.: 11, 131, 137, 141, 144-149, 151-152, 157, 178, 184, 186, 194, 197-199, 209, 232, 234, 241, 243, 251, 253, 286, 294, 330, 347-348, 367
Nowakowski Krzysztof Z.: 118-119, 123, 134-135, 141, 145-146, 148-149, 152-153, 157, 160, 168, 365
Nowakowski Ludwik: 60, 64, 80, 108, 109, 122, 141, 174
Nowiński Dariusz: 123-125, 130, 364, 366

O

Olkuśnik Ludomir: 164, 169, 178, 200, 220, 235, 253, 266, 268, 276-281, 284, 288, 306, 309, 318, 324, 333, 336, 339, 342-343
Olkuśnik Ludomir: 122-123, 125-126, 129, 134-136, 141, 144-149, 162-163, 170, 364, 366
Olpeter Anna: 180, 215, 246
Olszewski Jan: 66
Olszewski Włodzimierz: 134, 141, 146, 148, 171, 178, 266-267, 293, 347
Orlik-Rückemann Wilhelm: 26, 175
Orzeł Marta: 177
Osmenda Łukasz: 174, 277, 364, 366
Osmenda Stanisław: 169, 277
Osmenda Zofia: 169, 277
Ostoja-Owsiany Adam: 147, 149, 178, 245, 308, 354, 367

P

Pachota Jerzy: 164, 179, 280
Pajdak Antoni: 66, 101, 175
Papee Adam: 175
Pasiecznik Ferdynand: 176
Patyna Jacek: 179
Pawlak Waldemar: 180
Pawłowicz Jacek: 162, 164
Pawłowska Krystyna: 11

Pawłowski Ferdynand: 86, 174, 189
Pażucha Beata: 179, 322-323
Pełczyński Tadeusz: 175
Pęgiel Wojciech: 5, 11, 12, 86, 113, 119, 122, 124-125, 130-131, 134-137, 141, 144, 146-147, 151-152, 156-157, 161-164, 168-170, 174, 176, 186, 189, 196, 200, 203, 206, 212, 216, 218, 226, 229, 240, 253, 260, 264-265, 281-282, 292, 301, 303, 322-323, 336-337, 339, 349, 363, 366
Pęksyk Zygmunt: 170, 196, 223, 299, 334, 353, 355, 367
Piątkowski Hipolit: 74
Piekałkiewicz Antoni: 162, 164, 169, 179, 203, 206-207, 217, 280, 355, 367
Piekałkiewicz Antoni: 135, 365
Piekarz Tadeusz: 122
Piłsudska Wanda: 169, 175
Piłsudski Józef: 12, 14, 16, 17, 19, 20, 27, 29, 30, 33, 38-40, 42-43, 53, 70, 72, 74, 78, 80-83, 87- 89, 91, 93, 98, 104, 118-119, 123, 125-129, 131, 134, 137, 144, 168, 191, 216, 223, 228, 238, 246, 256, 260, 273, 278, 302, 309, 340
Piotrowska Bożena: 177
Piskozub Paweł: 31, 32
Piwowski Marek: 176
Pluciński Wojciech: 256
Pluta-Czachowski Kazimierz: 9, 25-27, 31-35, 38-43, 48, 50-51, 53-58, 62, 72, 74, 78, 83, 88-89, 91, 94-95, 98-101, 106, 194, 361
Podlewski Stanisław: 32
Podlewski Stanisław: 62
Polak Wojciech: 165, 169, 365
Polański Józef: 122
Posemkiewicz Władysław: 74
Potocka Halina: 163
Przeclawski: 51
Przeradowska Joanna: 177
Ptak Apolonia: 181, 251
Pycak Grzegorz: 181

R

„Radosław”, zob. Mazurkiewicz Jan
Radwan-Pfeiffer Edward: 30
o. Rakoczy Eustachy (właśc. Bolesław): 52

Raszka Jan: 225
Ratajski Cyryl: 42
Reszka Marek: 180, 247
Rogoziński T.: 149
Roman Mariusz: 171, 174, 181, 256, 336
Romaniuk P. Marian: 46, 362
Romanowski Zbigniew: 147, 162, 209, 243, 328
Roliński Adam: 148, 176, 186, 225, 239, 307, 367
Rosen-Zawadzki Kazimierz: 176
Rowecki Stefan, ps. „Grot”: 25, 33, 42, 95
Rozpondek Krzysztof: 181
Roźnowski Jan: 163, 176
Rudnicki Klemens: 169, 175
Rutkowski Stanisław Bożywoj: 91, 106, 147, 174, 245, 354
Ryba Małgorzata, patrz Małorzewska Małgorzata
Ryba Zbigniew: 177, 330
Rybak Józef: 16-17, 18,
Rybarczyk Sebastian: 162, 246
Rybicki Józef: 39, 66, 94
Rychlik Emil: 176
Rydzek Bronisław: 267
Rzepecki Jan: 25, 50, 72
Rzepecki Władysław: 122

S

Sabat Zdzisław: 156, 240
Sabbat Kazimierz: 169, 175
Sabuda Paweł: 157, 162, 186, 202, 235, 269, 271, 367
Sanojca Antoni: 26, 55, 175
Sanojcowo patrz Włodek-Sanojcowo Jadwiga:
Salmonowicz Stanisław: 65, 361
Sarnat Marzena: 177
Sawicki-Sawa Kazimierz: 30, 39
Schejbal Katarzyna: 286, 294
Sidorczuk Dariusz: 261, 293, 294
Siedlecki Andrzej: 181
Sieradzan Michał: 325

Sikora Waclaw: 122
Sikorski Antoni: 33-34, 39, 51, 99, 147, 175
Sikorski Wladyslaw: 30, 42, 186, 267
Skotnicki Adam: 67, 127, 174
Skotnicki Stanislaw: 130
Skórzyński Jan: 66, 101, 362
Skrobot Ryszard: 149
Skroczyński Albin: 50
Skupin Krzysztof: 181
Skrzypek Sławomir: 146, 157, 164, 179, 353
Skwarczyński Stanislaw: 2, 30, 39
Sławek Walery: 130, 153
Słomka Adam: 153
Słomski Jacek, patrz Lewadowski Jacek
Słowik Anna: 176, 227, 243, 284, 292, 367
Słowik Małgorzata: 134, 135, 140, 148, 176, 227, 242-243, 265-266, 269, 273, 278, 281, 283, 287, 289, 293, 295, 300, 302-303, 347, 367
Słowik Wojciech: 135, 137, 145, 148, 177, 194, 196, 202, 224-225, 227, 233, 243, 264, 266-267, 271, 273, 278, 282, 287, 293, 295, 298, 325, 328, 367
Słupek Adam: 147, 151, 178, 338
Smagowicz Jacek: 162, 169, 180, 338
Smagowicz Miłosz: 181
Smolar Aleksander: 100
Smolarski Władysław: 61
Sobejko Stanisław: 73, 114
Sonik Bogusław: 122
Sosabowski Stanisław: 78
Sosnkowski Kazimierz: 29
Sosnowski Krzysztof: 179
Stachiewicz Mieczysław: 176
Staniec Marian: 147, 177, 241
Staniewicz Restytut: 129
Staniewicz Witold: 129
Staniszewska Katarzyna: 180, 247, 367
Stański Tadeusz: 152
Starzyński Stefan: 42
Stawiarski Andrzej: 10, 134, 141, 151, 177, 221, 243, 251, 300

Stawicka Anna: 146, 322-323
Steckiewicz Włodzimierz: 122-123, 125, 130, 140-141, 144, 160, 177, 211
Steinsberg Aniela: 101
Stępień Jerzy: 122, 309, 340
Stępień Radosław: 246
Stolarski Dariusz: 162, 164
Strojny Tadeusz: 175
Strugowa Nelly: 74
Strzelewicz Łukasz: 181
Strzębała Roman: 11, 130, 135, 146, 157, 161-162, 176, 233, 262
ks. Studziński Adam (właśc. Franciszek): 62, 69-70, 80, 111, 122, 125-129,
148, 168, 175, 184, 210, 244, 258, 268, 298, 342
Suliński Józef: 175
Surgot Mieczysław: 181
„Szary”, zob. Heda Antoni
Szczurek Wojciech: 146, 178, 251, 253-254, 322-323, 353
Szczypiorski Andrzej: 101
Szeremietiew Romuald: 92, 152, 171, 245, 256-257
Szewczuk Zdzisław: 181
Szkutejski Zygmunt: 74
Szmiel Zbigniew: 11, 178, 196, 330, 355, 367
Szomański Andrzej: 153, 241-242
Szpakowski Zdzisław: 128
Szwarc Janina: 179, 246

Ś

Ścisłowicz Małgorzata: 178, 289, 312, 367
Śliwa Bogusław: 221
Śliwczyński Włodzimierz: 232
Śliwczyński Włodzimierz: 118, 365
Śmiech Marek: 177
Śmigły-Rydz Edward: 39, 40, 42, 118, 131, 303, 319
Świątek Małgorzata: 181
Świątek Maciej: 181

T

Tankiewicz Walery: 137, 140, 146, 157, 162, 178, 222, 228, 251, 253-254, 287, 290, 352-353, 367

Tatar Stanisław: 26, 49-50, 72, 95

Tatara Stanisław: 177

Teliga Józef: 122, 124-125, 177, 191, 365

Then Artur: 137, 148-149, 152, 156-157, 162, 169-170, 178, 186, 189, 194, 197, 214, 217, 222, 226, 228, 233, 261, 283, 289-290, 293-295, 299, 306-307, 333, 336, 339, 367

Torbicz Jacek: 137, 140, 148, 151, 157, 178, 213, 216, 225-226, 260-261, 279, 282-283, 290, 293, 302, 352, 355, 367

Toś Witold: 146, 151, 157, 226

Trzeciecki Florian: 80, 114

Tukałło Witold: 122, 137, 141, 144-145, 146, 148, 151, 156-157, 160-163, 177, 194-196, 199, 203, 208-209, 220, 232-233, 246, 268, 287, 289, 299-301, 303, 330, 334, 337, 340, 342, 348, 353, 367

Twardo Stanisław: 74

U

Ujazdowski Kazimierz Michał: 246, 320, 353,

ks. Umiński Jan: 163, 175, 318, 321

Urbańczyk Franciszek: 181

W

Wachowiak Maciej: 181

Waluś Artur: 180

Wałęsa Lech: 122, 146, 175, 200, 202, 253

Warchał Iwona: 177, 227, 243, 266, 269, 281, 286

Weiss Przemysław: 50-51, 57, 75, 79, 361

Wejnerowski Mieczysław: 176

Wenklar Michał: 165, 365

Wereszycki Henryk: 174

Wesołowski Jerzy: 128, 191, 208

Węglarski Jerzy: 119, 122, 130

Wiatr Marcin: 179

Wicher Andrzej: 180

Wieczorek Janusz: 43

Wierzbicki Jan: 124, 177, 199-200
Wierzbicki Sebastian: 181
Więcek Artur: 180
ks. Wilczyński Andrzej: 148, 347
Winiarski Władysław: 74
Witek Grażyna: 123, 365
Witek Przemysław J.: 119, 122, 124-125, 130, 135, 136, 141, 145-149, 151-152, 157, 161-162, 171, 174, 176, 198, 200, 210, 212, 222, 238, 241-243, 246, 254, 269, 276, 279, 299, 309, 332, 354-355, 363, 367
Witek Przemysław J.: 123, 125, 365
Włodarczyk Zygmunt: 180
Włodek Henryk: 80, 109, 174
Włodek-Sanojcową Jadwiga: 72
Wnuk Artur: 180
Wnuk Michał: 157, 162, 165, 169, 171, 179, 241
Wodzik Agnieszka: 180
Wojciechowski Adam: 92, 94, 110
Wojtanowski Stanisław: 67
Wojtczak Halina: 180
Wojtkowiak Tadeusz: 180
Wojtkowicz Tomasz: 181
Wojtowicz Dariusz: 180, 235, 251, 368
Wołoszyk Anna: 179
Woźniak Jerzy: 169, 179, 215, 368
Woźniak Marek: 246
Woźniak Marian: 65, 361
Wójcik Dariusz: 153
Wrona Jan: 122
Wróbel Edward: 266
Wrzesińska Ewa: 11, 124, 177, 218, 221, 322, 368
Wujcik Janusz: 181
Wyrozumski Jerzy: 180
Wysocki Wiesław Jan: 63, 365
kard. Wyszyński Stefan: 24, 37, 38, 41, 44-46, 48-49, 52, 56-58, 66, 90, 100, 110, 362
Wywiół Przemysław: 28, 64, 74-75, 79, 86, 119, 171, 362, 364-365

Z

- Zajac Józef: 180, 198
Zakrzewski Bernard: 26
Załoski Ignacy: 175
Zamorski Józef Kordian: 175
Zaręba Andrzej: 73, 108, 114, 127, 174
Zastawniak Stanisław: 73, 80, 114, 122, 127, 174, 188, 192
Zator-Przytocki Józef: 62, 112
Zbrozek Konrad: 147, 148, 164, 179, 209, 241-242, 283, 287-289, 300, 302-303, 306, 348, 366
Zdrojewski Jarosław: 256
Zgodzińska Jadwiga: 180
Zieleniewski Tadeusz: 48
Zieliński Andrzej: 127
Zieliński Lech: 251
Zieliński Stanisław: 63, 365
Zielski Władysław: 122, 141
Ziembiński Wojciech: 66, 92, 94, 99, 101, 104, 122, 126, 160, 256-257
Ziembiński Wojciech: 27, 88
Ziemiański Bolesław: 33-34
Zientarski Jan: 40, 72, 78
Ziółkowski Henryk: 105
Zmorska Anna: 177
Zomer Józef: 174
Zych Ludwik: 33
Zyzik Tadeusz: 181, 352

Ż

- Żakowski Wiesław: 128, 208
Żebrowski Jerzy: 177, 194, 196, 240
Żółkiewski Antoni, ps. „Lin”: 195
Żygliński: 34

SPIS TREŚCI

Od autorów	7
Znaczenie 6 Sierpnia - Leszek Moczulski	14
Część 1. Zanim ruszyła znów Kadrówka	23
Pierwsze obchody rocznic narodowych (1956-1957)	24
W Krypcie Marszałka w latach 50.	27
50. rocznica Kadrówki (6 sierpnia 1964)	29
Zjazd legionistów w Częstochowie (6 sierpnia 1966)	34
Zbliżenie Starej Wiary z Kościołem	36
Stulecie urodzin Marszałka (5 grudnia 1967)	38
50-lecie niepodległości (11 listopada 1968)	41
Oplątek u prymasa (28 grudnia 1968)	54
Krakowskie oplątki legionowe	59
Związek Legionistów w Krakowie	65
Wystąpienie Boruty na oplątku (10 stycznia 1976)	65
6 sierpnia w Warszawie i w Krakowie w l. 70.	71
60-lecie niepodległości (11 listopada 1978)	88
Część 2.	117
Kadrówki w II RP	118
Kadrówki w PRL	119
XVI (1) Marsz - 1981	119
XVII (2) Marsz - 1982	130
XVIII (3) Marsz - 1983	136
XIX (4) Marsz - 1984	141
XX (5) Marsz - 1985	149
XXI (6) Marsz - 1986	153
XXII (7) Marsz - 1987	157
XXIII (8) Marsz - 1988	165
XXIV (9) Marsz - 1989	170
Lista osób, którym przyznano Odznakę „Uczestnikowi Marszu Szlakiem Kadrówki” w latach 1981-1991.	174

Część 3. Strzępy wspomnień	183
Legioniści i akowcy	184
Antoni Heda	194
Mieczysław Majdzik	197
Andrzej Izdebski	199
Powrót po 50 latach	199
Komendant Wałęsa	200
Logistyka	202
Sztandar	209
Kościół i „namiotowcy”	210
Z widłami na Kadrówkę	216
Demonstracja i pielgrzymka	218
Przerwy w marszowym życiorysie	223
Grupa krakowska	224
Wojciech Pęgiel	226
Witold Tukałło	232
Roman Hnatowicz	234
Grupa kielecka	238
Grupa warszawska	241
Grupa łódzka	245
Grupa toruńska	246
Grupa trójmiejska	251
Śpiewy	260
Michałowice	264
Goszyce	271
Prandocin	273
Miechów	276
Wodzisław	279
Książ Wielki	280
Łączyn	281
Jędrzejów	288
Brzegi	324
Brzeziny	330
Choiny	333
Chęciny	336
Szewce	337
Kielce	339
Częstochowa	343

Wielka przygoda i narodowe święto. Kadrówki w XXI wieku - Jan Kasprzyk	358
Bibliografia	361
Indeks nazwisk	368